

آموزش تاریخ در اینترنت

قسمت دوم

میرهادی حسینی

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت معلم

تاریخ دیجیتال

محققان دانشگاه «هوستون»^۱ در آمریکا، نقش ویژه‌ای برای فناوری دیجیتال، در آموزش تاریخ قائل هستند. سایت اینترنتی زیر، معلمان تاریخ را با این شیوه‌ی آموزشی آشنا می‌سازد:

<http://www.difitalhistory.uh.edu>

محققان این دانشگاه به معلمان تاریخ در کشورشان توصیه می‌کنند، به درک دانش آموزان از تاریخ توجه کنند. زیرا بسیاری از دانش آموزان، تاریخ را شامل یک سلسله حلقه‌های جدا از هم از وقایع و اتفاقاتی می‌دانند که ظاهراً هیچ ارتباطی بین آن‌ها وجود ندارد. در نتیجه، بسیاری از دانش آموزان درباره‌ی تاریخ آمریکا، اطلاعات پایه‌ای ندارند. براساس تحقیقی که در همین زمینه در سال ۲۰۰۱ میلادی در آمریکا صورت گرفته است، حدود ۵۷ درصد از دانش آموزان دبیرستانی در آمریکا، حتی یک جنگ مهم در تاریخ آمریکا را به‌خاطر نمی‌آورند.

در قرن ۲۱ میلادی، دانستن از هر چیز دیگری مهم‌تر است. محققان این دانشگاه به معلمان توصیه می‌کنند، به دانش آموزان تفهیم کنند که دانش آنان از تاریخ و گذشته، می‌تواند راهنمای آنان در ساختن آینده باشد. در این دانشگاه، طرح درس‌هایی برای آموزش تاریخ ارائه شده‌اند. «پروژه‌ی تاریخ دیجیتال»، براساس ارائه‌ی این روش‌ها، از طریق وب سایت دانشگاه هوستون، راهنمای مفیدی برای معلمان تاریخ در آمریکاست.

در این پروژه، مجموعه‌ای از اطلاعات تاریخی شامل: سایت‌های معتبر تاریخی، منابع کتابخانه‌ای، موزه‌های تاریخی، سی‌دی نرم‌افزارهای تاریخی، و...، از طریق سایت آن، در اختیار کاربران قرار می‌گیرد.

بنیاد تاریخی کولونیا

«بنیاد تاریخ‌شناسی کولونیا ویلیامز برگ»^۲ در آمریکا، روش آموزشی خاصی را به معلمان و دانش‌آموزان رشته‌ی تاریخ پیشنهاد می‌کند. در این روش، لوازم زیر مورد نیازند:

۱. نگهداری فیلم‌های تاریخی الکترونیکی؛
۲. استفاده از نقشه‌ها و فهرست معانی تاریخی؛
۳. داشتن طرح درس منظم در آموزش؛
۴. نمایش ویدیویی (چند رسانه‌ای) در کلاس؛

۵. استفاده از وسایل دست‌ساز کمک‌آموزشی؛

۶. جلسات هفتگی معلمان و تبادل نظر بین آنان.

برای آشنایی بیشتر با روش آموزشی مذکور به سایت زیر مراجعه کنید:

<http://www.history.org/History/teaching>

مرکز آموزش تاریخ به کمک فناوری

«مرکز آموزش تاریخ به کمک فناوری»^۳، با هدف کمک به معلمان تاریخ و دانش‌آموزان در جهت آموزش و استفاده از فناوری، توسط تام داکورد^۴ که هم‌اکنون، خود معلم تاریخ دبیرستان «وتران»^۵ در آمریکاست، راه‌اندازی شده است. برای آشنایی با این مرکز پژوهشی به سایت زیر وارد شوید:

<http://thwt.org>

آقای داکورد که طراح و سازنده‌ی بهترین سایت‌های تاریخی است، رئیس این مرکز نیز هست. این مرکز بیش از ۱۲۰۰ نفر عضو دارد. عضویت در آن رایگان است و برای اعضا خبرنامه‌ای ارسال می‌شود. درخصوص راه‌های جست‌وجو برای یافتن بهترین منابع مطالعاتی تاریخی در اینترنت، موارد زیر پیشنهاد شده‌اند:

✓ استفاده‌ی صحیح از موتورهای جست‌وجو و فهرست‌های موضوعی^۶ در اینترنت؛

✓ ارائه‌ی فهرست موضوعی بهترین سایت‌های تاریخی، و سایت‌های عمومی، تاریخ آمریکا و تاریخ جهان؛

✓ بهترین سایت‌ها درخصوص طرح درس برای تدریس و امتحان تاریخ، و فعالیت‌ها و سرگرمی‌های تاریخی؛

✓ سایت‌های مهم درخصوص منابع تاریخی؛

✓ آموزش چگونگی یافتن سایت‌های تاریخی.

همچنین، در مورد چگونگی استفاده‌ی بهینه از منابع تاریخی در اینترنت، موارد زیر توصیه می‌شوند:

□ کاربرد فناوری، نقشه‌ها و مدل‌های استاندارد در آموزش تاریخ؛

□ بهره‌برداری از کتاب‌ها و متون تاریخی؛

□ پاورپوینت در آموزش تاریخ؛

□ متون الکترونیکی^۷ برای آموزش تاریخ.

در بخش دیگری از سایت نیز مثال‌هایی از کاربرد فناوری در تاریخ

این نرم افزار معلمان را با تاریخ اروپا و خاورمیانه از آغاز قرن ۱۱ میلادی تا عصر حاضر آشنا می سازد. همچنین، حاوی نقشه های تاریخی و سیاسی و تغییرات مرزهای تاریخی است. ظهور و سقوط امپراتوری عثمانی، جنگ های یک صد ساله، ظهور امپراتوری و پادشاهی سوئد، جنگ های ناپلئون، وحدت ایتالیا و آلمان، جنگ جهانی اول، ظهور آلمان نازی، جنگ اعراب و رژیم صهیونیستی، فروپاشی شوروی کمونیستی، جنگهای بوسنی و چچن، از موضوعاتی هستند که در این نرم افزار آمده اند.

این اطلس تاریخی توسط کوین کلی^{۱۲} تهیه شده است. نمونه ی کوچکی از آن^{۱۳}، از اینترنت به رایگان قابل دریافت است.

ب) The Sands of Time: یک بانک اطلاعاتی از وقایع تاریخی است که هر روز، حدود ۲۵ واقعه ی مهم تاریخی را معرفی می کند. توسط مؤسسه ی نرم افزاری «کن کرک پاتریک»^{۱۴} تهیه شده است و از طریق سایت اینترنتی زیر می توان با آن آشنا شد:

<http://www.kksoft.com/inc/sdetail/358>

ج) Brain Storm: این نرم افزار آموزشی می تواند به عنوان یک بانک اطلاعاتی خام توسط گروهی از دانش آموزان تکمیل شود. بدین ترتیب که مهم ترین وقایع هر سال (از ۱۷۵۳ تا ۲۱۹۹ میلادی) را می توان وارد این بانک اطلاعاتی کرد و سپس مورد پردازش و گزارش گیری قرار داد. این گزارشات براساس سال، ماه، روز هر هفته، فهرست گیری می شوند. برای دریافت نسخه ی رایگان برنامه به سایت زیر وارد شوید:

<http://www.gold-software.com/download6161.html>

د) اطلس تاریخی اروپا: مجموعه ای از نرم افزارهای اطلس تاریخی اروپا، حاوی نقشه و راهنمای جغرافیایی این قاره طی قرن های متمادی است که از طریق آدرس اینترنتی زیر به معرض نمایش درآمده است:

<http://www.euratlas.com>

معرفی چند اثر پژوهشی

با توجه به نقش منابع مکتوب در راهنمایی معلمان تاریخ، در ادامه به تعدادی از منابع تحقیقی بین المللی درخصوص آموزش تاریخ اشاره می کنیم:

الف) کتاب

● **درک آموزش تاریخ:** آموزش و یادگیری درخصوص گذشته در مدرسه ها

نویسندگان: آنا پندری^{۱۵}، آلیسون کیتسون^{۱۶} و کریس هاسبنلدز^{۱۷}

۱۸۴ صفحه، چاپ ۲۰۰۳، انتشارات دانشگاه Open

در این کتاب، به سه سؤال اساسی در مورد آموزش تاریخ پاسخ داده شده است که عبارتند از:

۱. چرا باید به آموزش و یادگیری درباره ی گذشته بپردازیم؟
۲. آموزش تاریخ در مدرسه ها چگونه است؟
۳. تأثیر شیوه های آموزشی معلمان در یادگیری دانش آموزان چه قدر است؟

● آموزش تاریخ برای معلمان

نویسنده: کریستوفر پورتال^{۱۸}

۲۵۶ صفحه، چاپ ۱۹۷۸، انتشارات فالمر^{۱۹}

و مطالعات جامعه شناسی و سایت های مربوط به آن ذکر شده است. خیرنامه ی هفتگی الکترونیکی مرکز آموزش تاریخ به کمک فناوری در آمریکا نیز حاوی مقالاتی درخصوص آموزش تاریخ (منابع مطالعاتی، طرح درس و معرفی وسایل کمک آموزشی) است. این مرکز درخصوص برگزاری کارگاه های آموزشی نیز فعال است. برهمن اساس، چهارمین کارگاه سالانه ی آموزش تاریخ، با هدف بررسی راهکارهای عملی در استفاده از فناوری به منظور نیل به فهم تاریخ برای دانش آموزان، از ۱۰ تا ۱۳ جولای سال ۲۰۰۶ در نیویورک برگزار می شود.

در صفحه ی اصلی همین پایگاه، پیوندی با عنوان «Links»، کاربران و معلمان تاریخ را با فهرستی از پایگاه های اینترنتی آشنا می سازد که می تواند در جهت یادگیری کار با رایانه و اینترنت مؤثر باشد. یکی از این سایت ها، متعلق به معلمان است.

هدف اصلی سایت اینترنتی معلمان، کمک به معلمان برای استفاده از فناوری در کلاس درس، و تدریس و آزمون از طریق اینترنت، از دیگر هدف های مهم آن است. این سایت توسط دانشگاه کانزاس راه اندازی شده و آدرس آن چنین است:

<http://www.4teachers.org>

سایت بعدی، «Internet 4 Classrooms» است. هدف آن هم، آموزش استفاده از رایانه (اینترنت و نرم افزارهای گوناگون) در کلاس است. برای آشنایی با مطالب آن به آدرس زیر وارد شوید:

<http://www.internet4classrooms.com/on-line.htm>

معلم تاریخ

محققان دانشگاه «ویسکانسین»^۹ در آمریکا، پایگاه آموزشی معلم تاریخ را طراحی و از طریق آدرس اینترنتی زیر، در اختیار کاربران قرار داده اند:

<http://www.historyteacher.net>

مهم ترین ویژگی این سایت، هدایت معلمان تاریخ به انبوهی از اطلاعات تاریخی در جهان است. در آن، به چند سؤال اساسی درخصوص آموزش تاریخ نیز پاسخ داده شده است؛ از جمله:

۱. چرا باید تاریخ را یاد بگیریم؟ (مقاله ای از پیتر. ن. استرنز^{۱۰}).
۲. آنچه که درباره ی تاریخ باید بدانیم و تاریخ از منظر مورخان (گفت وگویی با چند مورخ).

نرم افزارهای تاریخی

یکی از مهم ترین موارد استفاده از «فناوری اطلاعات و ارتباطات» (ICT) در آموزش و پژوهش های تاریخی، کاربرد «نرم افزارهای تاریخی»^{۱۱} است. تعداد زیادی از این نرم افزارها طی ده سال اخیر طراحی شده اند که برای استفاده ی محققان کشورمان، تعدادی از آن ها را معرفی می کنیم:

الف) اطلس تاریخی Centennia: این نرم افزار توسط شرکتی به همین نام، در آمریکا طراحی و در اختیار مورخان قرار گرفته است. برای آشنایی با آن و چگونگی تهیه ی آن (به مبلغ ۸۹ دلار) به سایت زیر مراجعه کنید:

نویسندگان: آلان مارتین^{۲۰}، لز اسمارت^{۲۱} و دیوید یثومانز^{۲۲}

۲۶۸ صفحه، چاپ ۱۹۹۷، انتشارات روتلج^{۲۳}
این کتاب بیان می‌کند که چگونه فناوری اطلاعات قادر است، تغییرات مهمی را در آموزش و یادگیری تاریخ ایجاد کند.

● تاریخ و ICT

نویسندگان: تری هاین^{۲۴} و کریستین کانسل^{۲۵}

۲۸۸ صفحه، چاپ ۲۰۰۳، انتشارات روتلج

فهرست مهم‌ترین مطالب این کتاب عبارت است از:

۱. رایانه و تاریخ؛ ۲. کاربرد ICT در آموزش تاریخ؛ ۳. بازی‌های فراموش شده؛ ۴. بسته‌های آموزشی؛ منابع مجازی؛ ۵. نقشه‌ها و ICT؛ ۶. کاربرد ICT در توسعه درک تاریخ؛ ۷. تاریخ، ICT و یادگیری از ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۰ میلادی.

● تمرین درس تاریخ

نویسنده: ج. ر. التون^{۲۶}

۲۳۲ صفحه، چاپ ۲۰۰۱، انتشارات Blackwell

● تاریخ برای همه

نویسنده: جودی سبا^{۲۷}

۸۴ صفحه، چاپ ۱۹۹۴، انتشارات دیوید فولتن^{۲۸}

این کتاب درخصوص آموزش تاریخ و برای راهنمایی معلمان تاریخ تدوین شده است.

● تاریخ در کلاس درس ابتدایی (خلاقیات‌های آموزشی)

نویسنده: روسی تارنر بیست^{۲۹}

۱۹۲ صفحه، چاپ ۲۰۰۴، انتشارات دیوید فولتن

این کتاب به صورت گام به گام، مراحل مختلف ایجاد خلاقیات، طرح درس، رشد، سازماندهی و نیل به فعالیت‌های آموزشی سطح بالا در درس تاریخ در مدرسه‌های ابتدایی را بیان می‌کند.

● آموزش تاریخ چیست؟ زبان، اندیشه‌ها و معنی درخصوص

یادگیری درباره‌ی گذشته

نویسنده: کریس هاسبندر

انتشارات دانشگاه Open

● آموزش تاریخ در مدرسه‌ها

نویسنده: هیلاری کوپر^{۳۰}

چاپ سوم، سال ۱۹۹۲، انتشارات تیلور

● مباحثی در آموزش تاریخ

گردآوری: جیمز آرتور^{۳۱}، روبرت فیلیپس^{۳۲}

۲۶۴ صفحه، چاپ ۱۹۹۹، انتشارات روتلج

این کتاب توسط گروهی از محققان و استادان تاریخ نوشته شده است و هدف از آن، ارائه‌ی ایده‌های برتر در آموزش، یادگیری و سازماندهی درس تاریخ در مدرسه‌های ابتدایی و راهنمایی است.

● آموزش و یادگیری تاریخ

نویسندگان: جنوف تیمینز^{۳۳}، کیت ورنون^{۳۴}، کریستین کینلی^{۳۵}،

از محققان دانشگاه Central Lancashire، در انگلیس

(ب) مقاله

● فرصت‌های آموزشی برای دانش‌آموزان فارغ‌التحصیل تاریخ در مدرسه‌های راهنمایی

نویسنده، رون بریلی^{۳۶}، مدیر و معلم تاریخ در مدرسه‌ی «سندیا»^{۳۷} در آلبورک در نیومکزیکو آمریکا.

برای مطالعه متن کامل این مقاله به آدرس زیر در اینترنت وارد شوید:

<http://www.historians.org/teaching/Rbrileyf.htm>

● چرا مورخ شدید؟

عنوان سؤالی است که از محققان و استادان چند دانشگاه شده است و آنان نیز بدان پاسخ داده‌اند. برای مطالعه‌ی این مقاله به سایت زیر متصل شوید:

<http://www.historians.org/pubs/free/why/blackeyintro.htm>

زیرنویس

1. Houston
2. Colonial Williams Burg
3. The Center for Teaching History With Technology
4. Tom Deccord
5. Veteran
6. Search Engineers
7. Subject Direcories
8. E-Text
9. Wisconsin
10. Peter N. Stearns
11. Historical Software
12. Kevin Kally
13. Demo
14. Ken Kirkpatrick
15. Anna Pendry
16. Alison Kitson
17. Chris Husbands
18. Christopher Portal
19. Falmer Press
20. Allan Martin
21. Lez Smart
22. David Yeomans
23. Routledge
24. Terry Haydn
25. Christine Counsell
26. G.R. Elton
27. Judy Sebba
28. David Fulton
29. Rosie Turner Bisset
30. Hilary Cooper
31. James Arthur
32. Robert Phillips

33. Geoff Timmins

34. Keith Vernon

35. Christine Kinealy

36. Ron Briley

37. Sandia

